

KÜRESEL EDEBİYAT Global Literature

Sena AYDIN*

Öz

Küresel edebiyat; 2000’li yıllardan sonra merkezini sağlamlaştıran, dijital devrimin yaşanması, ulusal edebiyat kanonunun gitgide yıkılmasıyla ortaya çıkan kozmopolit bir iklimdir. Küresel edebiyatın etrafında gelişen romanlarda çoğunlukla tüm insanlığı ilgilendiren göç, küresel çatışmalar, ekoloji, nükleer savaş, distopya gibi temalar işlenir. Postmodernizmin anlatı unsurlarından yararlanan küresel roman kategorisinde farklı tarihsel süreçler de yan yana gelebilir. Fethi Demir ve Nahide Ece Uzunyol tarafından kaleme alınan *Küresel Edebiyat* çalışması küresel edebiyatı ve özelinde romanı meydana getiren süreci ve saiklerini ortaya koyar. Kitapta aidiyetsizlik, çok kültürlülük, göçmenlik gibi konularda endişe sahibi olan küresel edebiyat sanatçılarından seçilen örnekler üzerine değerlendirme yapılır. Çalışma kapsamında incelemeye alınan romanların neredeyse tamamı 2000’li yıllar içinde yazılıp yayımlanmış eserlerdir. Romanları küresel edebiyat bağlamında değerlendirilen yazarlar şunlardır: Orhan Pamuk, Olga Tokarczuk, Latife Tekin, Amin Maalouf, Haruki Murakami, Dan Brown, Elena Ferrante, Mohsin Hamid, Amir Ahmadi Arian.

Anahtar Sözcükler: Küresel edebiyat, küresel roman, ekoeleştiri, karşılaştırmalı edebiyat, postmodernizm.

ABSTRACT

Global literature is a cosmopolitan movement that consolidated its center after the 2000s, emerging with the digital revolution and the gradual collapse of the national literary canon. The novels that develop around global literature mostly deal with themes that concern all humanity such as migration, global conflicts, ecology, nuclear war and dystopia. Different historical processes can also be juxtaposed in the category of global novels that utilize the narrative elements of postmodernism. Global Literature, written by Fethi Demir and Nahide Ece Uzunyol, reveals the process and motives that bring global literature and the novel in particular into being. The book evaluates selected examples of global literature artists who are concerned about issues such as non-belonging, multiculturalism and immigration. Almost all of the novels analyzed within the scope of the study were written and published in the

* Doktora Öğrencisi. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye. E-posta: senaydin1@gmail.com ORCID: 0000-0002-2961-6517

2000s. The authors whose novels are evaluated in the context of global literature are as follows: Orhan Pamuk, Olga Tokarczuk, Latife Tekin, Amin Maalouf, Haruki Murakami, Dan Brown, Elena Ferrante, Mohsin Hamid, Amir Ahmadi Arian.

Keywords: Global literature, global novel, ecocriticism, comparative literature, post-modernism.

Demir, Fethi ve Uzunyol, Nahide Ece (2024). *Küresel Edebiyat*: Ankara: Grafiker Yayınları, 232 sayfa.

Küresel Edebiyat, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Yeni Türk Edebiyatı profesörü Fethi Demir ve aynı üniversitenin Türkçe Eğitimi Bölümünde lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamlamış, MEB'e bağlı bir ortaokulda Türkçe öğretmeni olarak görev yapan Nahide Ece Uzunyol'un ortak çalışmasıdır. Kitap, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen Küresel Edebiyat adlı Temel Araştırma Projesi kapsamında yazılmıştır. Prof. Dr. Fethi Demir'in çalışma alanları postmodernizm, poetika, çağdaş tiyatro edebiyatı, yeraltı edebiyatı ve küresel edebiyat olarak sıralanabilir. Fethi Demir'in bu konularda yayımlanmış çeşitli kitapları, makaleleri, kitap bölümleri ve bildirileri bulunur. Nahide Ece Uzunyol'un ise aynı üniversitenin Eğitim Bilimleri Enstitüsünde "Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarında Yer Alan Hikâye ve Roman Metinlerinin Oluşumsal Yapısalcılık Kuramıyla İncelenmesi" konulu yayımlanmamış yüksek lisans çalışması vardır.

232 sayfadan oluşan eserin başlangıç bölümünde yazarlar küresel edebiyat kavramını ve bu türe dâhil edilebilecek eserleri inceleme nedenlerini açıklarken günümüzde moda söylemlerden biri hâline gelmiş küreselleşmenin kültür alanındaki etkilerinin ekonomik ve siyasal alanlara kıyasla çok daha geniş bir alana yayıldığıнын altını çizer. Kültürün ne ölçüde ve nasıl küreselleştiğini incelemek adına en geniş imkânı da edebiyat eserlerinin sağladığı iddia edilir.

Eser; çalışmanın amacını, yöntemini ortaya koyan teorik denilebilecek "Küreselleşme ve Edebiyat", "Küresel Edebiyatın Tescili: Milenyum Sonrası Nobel Edebiyat Ödülleri" başlıklı iki bölümle devam eder. "Küreselleşme ve Edebiyat" bölümünde küreselleşmenin çeşitli tanımları yapılarak kültürel boyuta yansıyan alanların edebiyat üzerinden nasıl düşünüleceği ayrıntılı bir biçimde değerlendirilir. Edebiyatın tarihi açısından geçirdiği üç başat dönem; yazının icadı, matbaanın bulunuşu ve çalışmanın konusuyla kesişen enformasyon çağı önemleri bakımından açıklanır. Dijital çağın edebiyat üzerindeki

dönüştürücü, yıkıcı, yenileyici etkisi tartışılırken çalışmanın neredeyse tamamında görülen kavramların titizce açıklanışı, “küresel edebiyat” kavramının kompleks yapısı tarif edilirken de görülür. Bu noktada kavramın ortaya çıkışının Johann Wolfgang von Goethe’nin (1749-1832) 1827 yılında dile getirdiği “dünya edebiyatı” (Weltliteratur) kavramına uzandığının altı çizilir (Demir ve Uzunyol, 2024: 15). Zamanla dünya edebiyatı ve küresel edebiyat kavramlarının birbirinin yerine kullanılması, sınırların keskin bir biçimde çizilmesine engel olmuştur. Buna rağmen dünya edebiyatından küresel edebiyata geçiş noktası olarak II. Dünya Savaşı sonrası dönemin gösterileceği yaygın kanaattir. Yüzyıllar boyunca ulusal kültürün aktarım aracı olan dilden ve ona bağlı üretilen edebiyattan 1960’lardan sonra beklenen yerli unsurları aşarak küreselleşmesi olur. Teknolojik imkânların artması ve dünyanın herhangi bir yerinde yayımlanan edebiyat eserine ulaşımın kolaylaşması yazar tutumlarında değişikliğe yol açar, okuru yazım sürecine dolaylı olarak dâhil eder ve edebiyatın bir pazar hâline dönüşmesine neden olur.

Birinci bölümde “Bir Edebî Tür Olarak Küresel Roman” alt başlığı ile mevcut eserlerden hareketle küresel romandaki anlatım teknikleri, temalar, izlekler, bakış açısı ve kurguda izlenen yöntemler açıklanır. Küresel roman kategorisinde değerlendirilen eserlerin ağırlıklı olarak göç, kimlik krizi, ekoloji, feminizm, göç, Doğu-Batı gibi konuları işlediği belirtilir. Geniş bir coğrafyayı kapsayan mekân çeşitliliği görülen küresel edebiyat eserlerinde klasik romandaki sınıfsal ve ideolojik çatışmaların tersine farklı ülkelere ve onların kültürlerine adaptasyon sorunları göze çarpar. Daha liberal, sentezci ve kozmopolit bir dünya görüşüne yatkın bakış açısıyla çizilen roman kişileri için şu tanım yapılır: “Farklı kültürden ve ülkelerden gelmiş, farklı dünya görüşleri ve karakter özellikleri taşıyan; göçmenlik, aidiyetsizlik, kimlik krizi ve yabancılaşma içerisinde var olmaya çalışan; dijital ve sanal ilişkilerin egemen olduğu çok kimlikli, çok kültürlü, sofistike ve karnavalesk bir iklimin meyvesidir” (Demir ve Uzunyol, 2024: 27-28). Yazarlar çalışmanın kapsamını da işaret ederek küresel edebiyat ile kastedilenin “küresel roman” olduğunu bu bölümde daha yüksek sesle söyler. Buna neden olarak romanın değişen tüm koşullara uyum sağlayabilecek bir form ve şiir gibi çeviriyi zorlaştıran imgesel dil kullanımından ârî olması gösterilir.

“Küresel Edebiyatın Tescili: Milenyum Sonrası Nobel Edebiyat Ödülleri” bölümünde Nobel Edebiyat Ödülü’nün kısa tarihçesi, diğer prestijli uluslararası edebiyat ödülleri ve bunların eser-yazar-okur üçlüsü üzerindeki etkileri anlatılır. 2000-2020 yılları arasında Nobel Edebiyat Ödülü’nü alan sanatçılar

ve eserleri, ödülü kazanma nedenleriyle birlikte tablo şekliyle gösterilir. Böylelikle küresel edebiyatın ağırlıklı olarak ele aldığı temalar, beğeni ölçütlerinin hangi eksen üzerinde ilerlediği panoramik bir biçimde sergilenmiş olur. Bunun yanında ödül alanlar arasında Türkçeye çevrilmiş eserler de tür ve işlenen konular ayrı sütunlarda gösterilerek küresel edebiyatın çerçevesi bir kez daha belirginleştirilir.

Kitabın bu bölümlerinden sonra eser inceleme ve değerlendirme bölümleri gelir. Kitapları ondan fazla dile çevrilen Haruki Murakami'nin *Haşlanmış Harikalar Diyarı ve Dünyanın Sonu* (1985) hariç tüm romanlar 2000'lerde yayımlanan eserler arasından seçilmiştir. Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Orhan Pamuk ve Olga Tokarczuk, Goncourt Akademisi Edebiyat Ödüllü Amin Maalouf, Man Booker Ödülü'ne aday gösterilen Elena Ferrante, 2012'de kitapları 200 milyon kopyadan fazla satan ve 57 dile çevrilen Dan Brown ve Çağdaş Türk edebiyatının güçlü kalemlerinden Latife Tekin gibi yazarlar vardır. Küresel edebiyat ölçeğinde prestijli edebiyat ödüllерinin, kitapların çok sayıda dile çevrilmesinin kapladığı yer, çalışmanın eser inceleme bölümünde de örneklenmiş olur. Bununla beraber değerlendirilen tüm kitaplar küresel romanın çerçevesini meydana getiren ana izlekleri konu edinmiş, anlatım tekniklerini ve yaklaşımlarını kullanmış örnek metinlerdir. İki romanın birlikte değerlendirildiği bölümlerde romanlar içerik analizi başta olmak üzere olay örgüsü, kişiler, yer ve zaman düzleminde karşılaştırılmalı ele alınmıştır.

“Küresel Romanda Tarihî Gerçekliğin İşlenişi: *Cehennem* ve *Veba Geceleri* Örnekleri” başlıklı bölümde edebiyat ve tarih ilişkisindeki değişimler kısaca anlatılarak küresel roman çağında yazarların postmodern anlatım tekniklerini de kullanarak tarihi edebiyat için ne şekilde araçsallaştırdığı gösterilir. Dan Brown'un *Cehennem*'i (2013), Orhan Pamuk'un *Veba Geceleri* (2021) tüm dünyayı ilgilendiren salgın temasının postmodern anlatım teknikleriyle ve “zamanın ruhuna uygun” bir biçimde nasıl yeniden üretilip şekillendiğini ele alır. Küresel romancıların zaman ve mekânı daha geniş, evrensel bir atmosfer yaratarak kullanışı; bu kitaplarda palimpsest, anakronizm, bilinç akışı, ironi, parodi, metinlerarasılık gibi postmodern anlatım tekniklerinin uygulanışı üzerinden okura sunulur. Romanlar konu itibarıyla özetlenmiş, salgın temasına yaklaşımları karşılaştırmalı anlatılmıştır. Aynı zamanda farklı amaç ve anlatım teknikleriyle de olsa salgın temasını işleyen diğer eserlerden örnekler verilmiştir. Orhan Pamuk'un ve Dan Brown'un önceki romanlarında tarihî gerçekleri kurmacada nasıl işlediğine, yazarlık serüvenindeki kırılma noktalarına da değinilir.

“Küresel Romanın Yükselen Eğilimi Ekoleştiriyeye İki Örnek: *Sür Pulluğunu Ölülerin Kemikleri Üzerinde* ve *Unutma Bahçesi*” bölümü, insan ve doğa/çevre arasındaki ilişkiyi, iklim sorunlarını, doğanın tahribatını edebî eserler aracılığıyla inceleyen ekoleştiriyeye metodunu merkeze alır. Ekoleştiriyenin kavramsallaşmasındaki tarihsel arka plan ve çevrecilik ile ekolojizm karşılaştırmalı açıklanır. Küresel edebiyatın çekirdeğini oluşturan çevre, iklim krizi, küreselleşme, kontrolsüz büyüme, fauna-floranın bozulması, hayvan hakları gibi konular ekoleştiriyeye ile edebiyatı içe içe geçirir (Demir ve Uzunyol, 2024: 75). Leh yazar Olga Tokarczuk’un *Sür Pulluğunu Ölülerin Kemikleri Üzerinde* (2009) ve Latife Tekin’in *Unutma Bahçesi* (2004) romanlarında evrensel ve güncel konuları benzer duyarlılıklarla nasıl işledikleri incelenir. “Ekoyazınında Kurgunun İnşası” alt başlığında ekoyazının tarihçesine ilişkin kısa bilgiler verilir, romanlardaki olay örgüsü özetlenir. Her iki kitabın benzer çatışmalardan beslendiğinin, kapitalizm, avcılık, çevre kirliliği gibi eleştirel yaklaşımlara sahip olduğunun altı çizilir. “Ekofobinin Sonuçları” alt başlığında insanın doğayı kontrol etme girişiminin, onun düzenine müdahale etmesinin sonuçları romandan alıntılarla örneklendirilir. “Ontolojik Bir İkilem: Hayvanların Konumu”nda insanların hayvanlarla arasındaki ilişki tarihî perspektiften anlatılarak romanlarda insanların hayvanlara karşı etik dışı tutumlarının nasıl eleştirildiği gösterilir. “Küresel Çağın Yeni İnsan Tipolojisi: Ekoaktivist Birey” alt başlığında ekoleştiriyenin doğurduğu doğayla uyumlu, doğa ve insanın geleceğine dair kaygıları olup bu uğurda mücadele eden insan tipi incelenir. “Posthümanizm ve İnsan Ötesi Formlar”da yazarların kitaplarında insanın diğer canlılarla özdeş olduğu tezinden hareket edişleri, dönüşüme uğramış, hibrit, ara tür denilecek canlı ve birleşimlerin de mevcudiyetinin altını çizdiği örneklenir. Bu bölümün son alt başlığı “Yeni Ütopya: Biyobölgecilik”te endüstrileşmiş insanlara yeni yaşam alanları bulmayı teşvik eden biyobölgecilik kavramı, ortak mülkiyet ve herkesin yaşama hakkına saygı duyulması gibi olgular irdelenir.

Eserin “Küresel Edebiyat, Bir Distopyalar Külliyyatı mı? Amin Maalouf’un *Empedokles’in Dostları* Üzerinden Okumak” başlıklı bölümünde geniş okur kitlesine sahip yazarlardan Amin Maalouf’un *Empedokles’in Dostları* (2020) küresel edebiyatın bir distopya külliyyatına dönüşmesi üzerine düşünmek ve düşündürmek için seçilmiştir. Enformasyon çağında rotasını adeta kaybetmiş, gelecek umutları tükenmeye başlamış, bölünmüş benliklerle savrulmuş hisseden insanlığın tezahürlerini edebiyatta da görmenin kaçınılmazlığı vurgulanır. Öte yandan bir önceki bölümlerde incelenen salgın hastalık, çevre sorunlarının yanı sıra artan şiddet, göçmen politikalarındaki tutumlar, gelir

adaletsizliği gibi neredeyse her insanın güncel sorunu hâline gelen bu ana başlıkların distopyaya dönüştürülmesi irdelenir. Kapitalizmin distopyaları pazarlama sebepleri eleştirel bir yaklaşımla sıralanır ve hemen sonra ütopya ve distopyanın kavramsal tarihçesi verilir örnek eserlerin adı anılır. “Distopik Bir Kurgu Örneği: *Empedokles’in Dostları*” alt başlığında yazarın önceki eserlerine dair kısa bilgilendirmeler yapılır, akabinde romanın kurgusu ve temaları açıklanarak bütünlüklü bir harita ortaya çıkar. Küresel edebiyatla en önemli kesişim alanlarından biri olan “seküler kıyamet” kavramının romanda işlenişi irdelenir. “Küreselleşmenin Alametifarikası: Distopyalar” alt başlığında günlük tekniğiyle yazılmış bu romana distopya özelliğini kazandıran anlatım teknikleri hakkında bilgi verilir. “Tasavvurdan Gerçeğe: Geleceği İnşa Edenler”de küresel çağda tüm ekolojik ve nükleer tehditlerin yanında değerlerin yıkımıyla da karşılaşan insan tipine yazarın idealize ettiği Empedokles gibi bilimle sevgiyi birleştirerek yardım eli uzatan figür anılır. Bölümün son alt başlığı “Distopyadan Çıkışın Üssü: Kurmaca Mekân Chiron Nam –ı Diğer ‘Yaralı Şifacı’”da, Atlas Okyanusunun kıyısında çizilen hem tarihî anlam taşıyan hem de hayalî mekânların yaratımı, roman karakterlerinin mitolojideki Chiron gibi bireysel acılarını tüm insanlığa şifa dağıtma çabaları ele alınır.

Çalışmanın 6. bölümünde çok sayıda uluslararası ödül almış Japon yazar Haruki Murakami’den örnek seçilir. “Küresel Edebiyatın İkonik Yazarı Haruki Murakami’den Fantastik Bir Dissosiyatif Durum Anlatısı: *Haşlanmış Harikalar Diyarı Ve Dünyanın Sonu*” başlığı verilen bu bölümde Murakami’nin kısaca yaşam öyküsü hakkında bilgi verilir ve neden küresel edebiyatçılar arasında yer aldığı pekiştirilerek aktarılır. Yetiştirdiği kozmopolit çevrenin etkisi, dünyaca okunan eserlerden Japoncaya yaptığı çeviriler yine küresel edebiyat bağlamında değerlendirilir. “Fantastik Bir Dissosiyatif Küresel Çağ Anlatısı” alt başlığında eserde işlenen çoklu kişilik bozukluğunun tanımları verilir. Murakami’nin okunması kolay, derinlik ve metaforlardan uzak anlatımı, süreklilik gösteren aksiyonu, başka sanat dallarına yaptığı göndermeleri, Japon kültürüne ait yerel unsurları küresel bakışla ele alımı onun küresel romancılığında baskın vurgulardır. “Modern Kimliğin Ötesinde: Gölgenin Yitimi”nde makinelere, tüketim odaklı yaşayan insan tipinin çizilişi ve bu kronik sorunlara karşın insanlığa sunduğu çözümler yer alır.

Küresel Edebiyat’ta incelenen yedinci roman Pakistanlı yazar Mohsin Hamid’in 2007’de yayımlanan *Türkçeye Gönülsüz Köktendinci* adıyla çevrilen kitaptır. “Küresel Edebiyatın Miladı 11 Eylül Üzerine Mohsin Hamid’den Bir Medeniyetler Çatışması Romanı: *Gönülsüz Köktendinci*” bölümü küresel edebiyatın temel izleklerinden biri Doğu-Batı meselesinin 11 Eylül sonrasında ne

türden yaklaşımlarla ele alındığını tartışarak başlar. “11 Eylül Olaylarına Araftan Bakmak: *Gönülsüz Köktendinci*” alt başlığında yazara ve romanın kurgusuna ilişkin okur için gerekli bilgiler verilir. Batı’nın Doğu’ya takındığı antidemokratik, üstenci tutumlarına karşın romanın başkişisi Cengiz’in ılımlı ve demokrat yaklaşımları ile küresel edebiyatının ortak söyleminin yaratıldığı gözler önüne serilir. Bununla beraber romanın dinamik kurgusu, çağa ve geniş okur kitlesini kapsamaya elverişli görsel atmosfer zenginliği, liberal ve uzlaşmacı bakış açısı küresel romanın tipik örnekleri olarak vurgulanır. Mohsin Hamid; göçmenlik, Doğulu entelektüelin arafta kalmışlığı, kimlik çatışmaları gibi konuları da romanında işler. Aynı zamanda 11 Eylül saldırılarından çok daha şiddetli örneklerin Batı’nın sömürgeleştirdiği coğrafyalarda yaşandığını duyuran roman postkolonyal eleştiri metoduyla da okunur. “Küresel Çağda, Doğu ile Batı Arasında Kafası Karışık Bir Adam”da postkolonyalizm kavramı irdelenmeye devam eder. Roman, Batı’nın politikalarını eleştirmekle beraber Doğu’nun kurulamayan düzenine de muhalif bir tutum sergileyerek “küresel postkolonyal” politikasının ortak diline katkı sağlar. “Küresel Romanın Genişleyen Coğrafyası” alt başlığında ise küresel çağın geniş imkânları neticesinde insan ve mekân arasındaki ilişkinin çözülüşü, *Gönülsüz Köktendinci*’nin geniş mekânlar arasında zuhur eden olay örgüsü örneklenir.

Son yılların çok okunan, yazarın müstear adıyla yayımladığı ve bildungsroman özelliğini taşıyan Elena Ferrante’nin *Benim Olağanüstü Akıllı Arkadaşım*’ı (2011) inceleyen çalışmanın sekizinci bölümünde küresel edebiyatın ana izleklerinden biri, ötekilik konu edilir. “Avrupa’nın En Yakın Ötekisinin Romanı: *Benim Olağanüstü Akıllı Arkadaşım*” başlıklı bölüm Napoli’nin 1950’lerdeki yoksul mahallerinde yaşayan Lila ve Lenu isimli iki genç kadının bir ömrü kapsayan dostluklarını anlatır. Elena Ferrante, karakterlerin büyüme yolculuğunu “ülkesinin ve yaşadığı zamanın hikâyesini hiç de kolonyal bir arzu nesnesine, küresel bir ticari metaya dönüştürmeden ama dünyalı okurun ilgisini çekebilecek bir biçimde” sunar (Demir ve Uzunyol, 2024: 175).

“Ahir Zamanda İzole Bir Ülkeden Küresel Bir Anlatı: *Ve Balık Onu Yuttu*” başlıklı son bölümde İranlı yazar Amir Ahmadi Arian mercek altına alınır. İlk İran hükümetine muhalif olduğu oranda ilgi gören sanatçıların ortaya koyduğu eserlerin küresel edebiyatla kesişmesinin tabiiliği dile getirilir. Küresel edebiyatçıların önemli kimlik göstergeleri sayılan çevirmenlik, gazetecelik, karşılaştırmalı edebiyat sahasında akademik çalışmalar yapmış yazarın İran’da uğradığı sansür nedeniyle 30 yaşından sonra İngilizce yazmak zorunda kalmasının altı çizilir. 2019’da yayımlanan *Ve Balık Onu Yuttu* roma-

nında otobüs şoförlerinin grevi ve bu nedenle siyasi cezaevine gönderilen Yunus'un hayatı anlatılır. "Sistemin Çarkları Arasında Ezilmek: *Ve Balık Onu Yuttu*" alt başlığında bu kitabın "küresel politik roman" türünde değerlendirilebileceği, aynı zamanda yazarın romanındaki bakış açısıyla "küresel edebiyatın zihnindeki İran imgesi arasındaki" koordinasyonu vurgulanır (Demir ve Uzunyol, 2024: 199). Fethi Demir ve Nahide Ece Uzunyol, küresel edebiyat çevrelerindeki riyakâr tutuma dikkat çeker. Sendikal haklar, grev gibi Batılı ülkelerde yazıldığında "demode ve klişe" bulunacak eserlerin İran gibi ülkelerin yazarlarından çıktığında beğeniyle karşılanması üzerine okurları düşünmeye teşvik edilir. "Akıntıya Kürek Çeken Arketipsel Kahraman: Yunus Turabi" alt başlığında yazarın Yunus kıssasını başkahramanın hikâyesinde alegorik bir biçimde kullanışı değerlendirilir. Romanın kapak tasarımından anlatı boyunca seçilen kelimelere kadar Yunus arketipine gönderme yapılır. Romanda cezaevine girdikten ve işkenceler gördükten sonra kendi iç dünyasına yönelen Yunus ve İran rejimini temsil eden Hacı Said karakteri arasında geçen metaforlara dayanan diyaloglar, İran'ın köklü edebiyat geleneğinin bir uzantısı olarak ele alınır. "Küresel Dünyanın Hedef Tahtasındaki Ülke: İran" alt başlığında ise İran'daki rejim değişikliği sonrasında yaşanan siyasal baskıların romandaki tezahürleri incelenir.

Çalışmanın son bölümünde "Bitirirken" yazarlar küresel edebiyat kanununu oluşturan nedenler ve tarihsel merhaleleri özetler, bu kitabın yazılmasındaki güçlü saikleri öz bir anlatımla okurlara sunar. Dünyada fuar ve prestijli ödül organizasyonlarının büyük kitleleri bir araya getirmesi, çeviri imkânlarının gelişmesi, tüm insanlığı kuşatan dijital devrimin kazandığı ivme ile ulusal edebiyata geri dönmenin imkânsızlığı tartışılır. Küresel romanı çevreleyen temalar, yazarların ortak kaygılara sahip olması ve dünyadaki geniş okur kitlesini gözeterek daha liberal bir bakış açısıyla üretilen eserler panoramik şekilde dile getirilir. Dünyanın çeşitli ülkelerinden çıkan, insanlığın ortak sorunlarını uzlaşmacı ve muhalif bir bakış açısıyla dile getiren romanlarda post-modernizmin anlatım tekniklerinin ne şekilde kullanıldığını titizlikle eleştiren bu eser, küresel edebiyat çalışmaları için kılavuz niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

Demir, Fethi ve Uzunyol, Nahide Ece (2024). *Küresel Edebiyat*. Ankara: Grafiker Yayınları.

“COPE–Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” ereve-sinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu alıřma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

ıkar atışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir ıkar atışması yoktur.

The following statements are made in the framework of “COPE –Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*